

KUUEAASTANE ON EHK KOOLIKÕLBLIK, AGA MEIE POLE VASTUVÕTU- VALMIS

ALGUS 1.LK.

Et lastevanematelt saadub järelepärimisi ja et mitte ainult tagantjärele tark olla nagu mõnede muude kooliellu varem tehtud (ja hiljem valeks tunnistatud) muudatuste puhul, palusime vestlusringi otsekohesid seisukohti avaldama kursisoli- jaid.

Osa võtsid: haridusosakondade juhatajad **Hans Oidjärv** (linn) ja **Tiit Viileberg** (rajoon), Tartu 12. Keskkooli direktor, kuueaastaste koolivõtmise linnakomisjoni esimees **Valter Johanson**, Tartu peapediaater **Mai Maser**, lastepolikliniku juhataja **Ruth Soonets**, lastearstid **Evi Samarüütel**, **Evi Päril** ja **Rosa Bachmann**, 32. lastepäevakodu juhataja **Helle Siigur**, 35nda meetodid **Helve Reismann**, osakonna metoodikud **Anne Oun** ja **Liidi Jukk**, Ülenurme päevakodu kuueaastaste klassi õpetaja **Heli Mitt** ja psühholoog dots. **Aino Lunge**.

Et kõigepealt sooviti saada informatsiooni, alustasid Hans Oidjärv ja Tiit Viileberg. Neil oli öelda palju ühist.

Laste varasem areng, kiirenenud küpsemine eeldab, et nad varem ka õppima hakkavad. Samal ajal aga saadakse arstidelt sadu nimesid, mis ütlevad, et kõik veel kooliküpsed ei ole, et takistavad põetud ja põetavad haigused. Neid ollakse kohustatud arvestama.

(Repliik arstidelt: halbade ruumide ja ebasobivate toolidelaudade ei tohi uusi tervisehäireid esile kutsuda!)

Ekspérimentaalklassid on tõestanud varem koolitunite kiiret arengut. 1984. aasta aprillis seati eesmärk minna kuueste õpetamisele üle järkjärgult alates 1986. aastast ja vastavalt tingimustele, — ainult nõuetele vastavates.

Tartus saab 1. septembriks kuueks ning on tunnistatud kooliküpsiks (dispanseeritud) 1422 last. Linnale antud plaan soovib kooli võtta 980. Kuidas neid mahutada? Arvesse tulevad uued koolimajad, kuigi nende projektides (ka praegu Veerikule ehitatava omas) pole kuueaastastega seotud nõudeid arvestatud. Vanad koolimajad kannatavad ammu ruumipuuduse all nii nagu nende ümberkaudsed lastepäevakodudki. Kõigi seni esitatud nõuete järgi peaks ühele kuueste klassile kuuluma majatiiva esimese või teise (mitte kõrgema) korruse ruumid. Kui kool avab kolm klassi nagu

vaja, tähendaks see vähemalt tervet korrust? Üksikutegi klasside avamisega nullistub suur osa tööst, mida oleme aastaid teinud teise vahetuse kaotamiseks. Osa algklassi hakkab käima koolis õhtupoolikul. Tartus oli see pikka aega raske probleem, mis uute koolimajade valmides mõne aja vabamalt hingata laskis. Õhtupoolse vahetuse miinused on meile kõigile hästi teada nii lapse, kodu kui kooli seisukohalt.

Mis teha? Kuidas asja korraldada? Jne. Tartu haridusosakonnal oli üsna pikk plaan klasside avamiseks, kui aga sanitaarjaama esindajatega ringi käidi, kahanes kõlblikkude kohtade arv pidevalt. Klassile nõutakse praegu veel vähemalt kaht ruumi.

Kas ehitada algkool-lasteaedu? Võtta koolile mõni vanem lastepäevakodu? Panna päevakodus mõni rühm kinni ja anda ruum kuueste klassile?

Ehitamine nõuab muidugi aega ja suurt algatust majanditelt ning ettevõtetelt, kelle leigus koolireformi suhtes enamalt püsib.

(Repliigid. Keegi ei taha ajast maha jääda: kui teie kuuesed koolis, miks siis meie omad ei ole? Ärkab ärevus. Kui kaua saavad kooli- ja koolieelne süsteem segilabi elada? Kuidas see üldse tegelikkuses õnnestub?)

Momendil on Tartu kavatsus järgneda. Kaks täispäevaklassi avatakse kooli ruumides nii 3., 12., 13., 15. (?) kui 16. keskkoolis, üks 6. ja 14. keskkoolis; poolepäevaklass (ilma magamisajata) avatakse 16. koolis. Viimane eeldab, et lapsel oleks kodus, kes temaga õhtupoolikul tegeleb.

Lastepäevakodu ruumidesse mõeldakse klassid järgnevalt. 2. kk. — 14ndas või 29ndas kaks klassi, 3. kk. — 10ndas üks, 4. kk. — 21s kaks, 5. kk. — 40ndas kaks, 6. kk. — 9ndas üks, 7. kk. — 1s üks, 8. kk. — 17ndas üks, 10. kk. — 6ndas üks, 13. kk. — 37ndas kaks, 9. kk. — 9ndas üks, 14. kk. — 11ndas üks.

Feltrodu sarnaneb malemänguga juba visuaalselt, veel rohkem sisuliselt, sest lasteaiaklassidel on nii õpetaja

kui kasvataja. Üks koolilt, teine päevakodult. Sama lugu on mööbli, õppetarvete, toidu, mänguasjade ja muuga. Õhtupoolikul ollakse kooli pika- päevarühma või lasteaialap- sed. Vanemad tasuvad endiselt.

L. Jukk teatas kahtlejaile, et õpetajaid ja kasvatajaid leidub, samuti on neid haritud seminaridel ja kursustel, seda tehakse nii piirkonniti kui üle vabariigi eeloleval suvel. Noori õpetajaid valmistab selleks ette pedagoogikakool. Kuid eakohaste pinkide-toolidelaudade puudus ägeneb.

A. Oun: «Mööbli saamisega maadleme ammu, paljud vanema rühma lapsed peavad istuma söimealiste toolikes- tel. Pealegi on meie lapsed keskmiselt suuremad kui küm- mekondki aastat tagasi, möö- bel ikka endine. Kui võrdled — justkui nukkudele.»

Küstiti: «Kas tellitud on?» Vastus: «Ja mitu korda veel! Isegi uus, 16. keskkool sai kuueaastaste tellitud mööbli asemele suurema. Tellimused antakse haridusministeeriu- mi varustusosakonnale, plaanikomitee eraldab fondid. Valmistavad Tartu Mööbli- kombinaat, «Standard», ka «Kooperaator», kuid mitte nii palju kui vaja. Otsime naa- bervabariikidest.»

R. Bachmann: «Linna koo- lidest võime leida vahest sadakond korralikku pinki, mis väikestele kõlbavad.»

R. Soonets: «Kuueaastastel esineb palju ortopeedilisi häi- reid, ebasobivad toolid-laudad toovad neid veel juurde, sest mida pisem laps, seda rohkem ta nende järgi kasvab.»

T. Viileberg: «Eelkõheldu maksab rajooni kohta veelgi rohkem. Tõepoolest vigu teha ei taha. Proovimine läheb koo- lielus kuhjaga kallimaks kui mujal. Kahetseme, et algkoo- le kinni panime, kahtleme õppe- kombinaatide otstarbekuses maal, õppekabinettide süstee-

mis... Plaani järgi peaksime vastu võtma 630 kuueaastast, võimalused lubavad ehk 460. Anname neile vähemalt kaks ruumi, poolepäevarühmi ei ava, ka mitte teist vahetust. Maal peab väga hästi järele mõtlema, kuhu ja kuidas see mudilane käia saab. Tulevik on ikkagi väikeste koolide ava- mises, vahest õnnestub üks aastas saada. Alustame Kallas- telt, siis Vedu, Tammistu, Ku- kulinn... Mõnigi endine koo- linimi ärkab ellu.»

Tartu 12. Keskkoolis on olnud üks paremaid eks- perimentaalklasse. Esimesed kuueaastaselt alustanud on seitsmendas. Vahepeal tuli katkestus, sest kool paisus enne järgmise valmimist liiga suureks.

V. Johanson: «Lapsed kaht- lemata arenevad hästi ja tee- vad rõõmu. Täispäevarežiim hoiab nad koolis veerand üheksast poole seitsmeni. Kolm korda söövad, kord ma- gavad. Raske südamega viime osa algklassi tuleval õppeaas- tal teise vahetusse.

Kuueaastaste kaitseks ole- me vähe ära teinud just ma- janduslikust küljest. Kordan pinkide-laudade, magamisase- mete (vajame narisid), lisan mänguasjade, muusikariista- de saamise raskusi. Laul ja mäng võtab lapsed taha, ilma lihtsalt ei või. Need nõuavad õpetajalt ja kasvatajalt nii palju, et mitte kõik kuuestega ei kohane. Seminarid küll häälestavad, aga mõndagi tu- leb tegelikult töös tähelepane- likult juhendada, mõnigi tahab lahkuda.

Praegu on tähtis informee- rida lastevanemaid, tuleb mõista, et nad on ärevil: kas klass tuleb? kui pikk päev? mis tingimustel vastu võetak- se? kui tervis ei luba, kuhu laps siis läheb, kus kooliette- valmistuse saab? Jne. Kahjuks ei oska me veel isegi kõigele vastata.»

Arstid: «Üleminekuperiood pidi kestma 1986—90? Kas on vaja liiga palju kuueseid koo- li võtta, vägisi kitsusesse su- ruda?»

Ekspérimentaalklasside ots- tarvet selgitas **L. Jukk:** «Sel- lel perioodil koostati ja kaitse- tati õppekomplekte, jälgiti laste võimeid ning arengut. On väga häid ja ilusaid õpi- kuid, töövihikuid, lisamater- jale. Kui neid vaid küllalt ja õigel ajal trükitaks.»

H. Mitt: «Viimasega ongi hädas olnud, näitvahendeid tuleb õhtuti endal joonistada. 15—20 aastat vanad pildid, mi- da kuskilt laenad, lapsi ei hu- vita. Võiksid olla näiteks Tik- kerpäe või Valteri joonistatud, et kujutlusi, jutustusoskust arendada. Meil on 26 lapsele klass ja magamisruum. Klassis ei rahulda pinkide võimalik asetus, valgustus, tahvli asend, sest ruum pole selleks ehitat- tud. Lauaplaate peaks olema võimalik nii sirgu kui kaldu kasutada. Ja mängud nõuak- sid rohkem avarust. Kuuesed väisvad tähelepanust enne, kui 35minutiline tund lõpeb, oota- vad liikumist.»

Esiatgu on režiimis iga ka- he tunni järel pikem liikumis- vahetund. Kuuesed käivad koolis 25. maini. Talvel on üks lisavaheaeg.

Repliik: «Lapsed, kes varem päevakodus viibisid, peavad siis kodus olema. Emad käi- vad ju töö, tuleb uus mure.»

Teine küsimus: «Miks ei või kuueseid päevakodus eda- si õpetada, täiendatud pro- grammi järgi?»

H. Oidjärv: «Koolides ava-

me klassid kõigepealt neile, kes tulevad kodust. Lastepäevakodust me üldiselt lahkuma ei sunni. Kuid meil on soovitus: pidada kinni elukohajärgsest piir- konnast, välja arvatud eri- klassid ja -rühmad.»

Vestluse käigus saime teada, et Tartus on ainult kaheksa päevakodu, kus igal rühmal on kaks ruumi. Tavaliselt elatakse kolmeküm- nekesi ühes, õpitakse, mängi- takse, süüakse, magatakse sa- mas. Et neljas sellises avara- mas asuvad tervisest sõltuvad erirühmad, siis... polegi kuuestele midagi nõuda.

Nagu lasteaias, ei panda kuueste klassis hindet, ei an- ta kodus õppida, ei pea tassima ranitsat, ei anta tunnistust. Lapsed siiski nõudvat: «Õpe- taja, miks sa ei pane hinnet?» Niimisetatud positiivsed emot- sioonid jäävad neile sõnades abstraktseiks. Tuleks leida siis midagi, mis numbreid asen- daks, või siiski — kui juba koolilaps, olgu hindet.

Praegu öeldakse, et riietus olgu kokkuleppeline. Näiteks on seni mõnel pool ühtlasi rõõmsaid pluuse kasutatud. Aeg näitab, kuidas sellega jääb.

M. Maser: «Poisid arenevad aeglasemalt, nemad vajavad eritählelepanu just selles vara- ses eas. Praegu on koolidel ja lasteasutustel viimane aeg tea- da, kas neile klass tuleb või ei; vastavalt soovitusnimekir- jadele hakata muretsema in- ventari, õpi- ja mänguvahen- deid niivõrd, kui saada õnnes- tub. Arstidel on nende hai- guste loetelu, mis kuueaasta- se koolist vabastavad, otsus langetatakse siiski väga indi- viduaalselt, lapse heaolust lähtudes. Pole tähtis, kui mitu korda haige olnud, vaid mis haigus on lapsel teinud.»

A. Lunge: «Keegi siin mai- nis, et arstide kõrval peaksid lapsi hindama ka psühholoo- gid. Võibolla küll. Kõige hal- vem, kui vahetus ei too kaasa ümbruse avarumist, vaid vastupidi. Päev lahterdub lii- ga rangelt, kuulsime, et lap- sed küsisid ise mänguaega, sest nad väisvad kergesti, ot- sisivad üksiolekut. Muidugi on üksikud ammustaega kuueselt kooli läinud, kuid lapsed on väga erinevad, ei saa tugeva- mate järgi otsustada.»

Nii peapediaater kui psüh- holoog rõhutasid, et iga lapse puhul tuleb järele mõelda, kus- tal parem. Senine elu on ka seda näidanud, et kui kodus on tingimused head, on laps arenenum, süvenemisvõimeli- sem, tervem kui paljud päe- vakodus kasvanud. Üks isiksus on ju miljoonõudluseski teise- le vastand. Kasvatajad lisasid, et enamik lapsi vajab selles eas õpetaja-kasvatja lähe- dust, tema puudutust.

Vestlusringi kokkuvõte: mi- da teha saab, tuleb igal asja- osalisel kuueaastaste heaks (kaitseks) teha. Et nendega plaane ei täidetaks. Ilmtingi- mata peeti vajalikuks kaht suurt kohusetundlikku sõela — arstide arvamus lapse ja sanitaarjaama arvamus ruu- mide kohta. Kolmandaks. Kui meil on riiklik ülesanne haka- ta kuueaastasi õpetama, siis peab olema vastavate amet- kondade südametunnistusel vastava sisustuse ning õppe- raamatute ja muude vahendi- te õigeaegne kättevõtmine.

ELLI ZIMMER

